

**Mirjam de Rijk, directeur
Stichting Natuur en Milieu**
*'De markt moet eerlijk zijn,
de vervuiler betaalt'*
(Pagina 4)

De gasmarkt 'goes global'

In een paar jaar tijd is het perspectief van de internationale gasmarkt drastisch veranderd. LNG (vloeibaar aardgas) speelt hierin een belangrijke rol. De kostenbesparingen van de afgelopen jaren in zowel het vloeibaar maken van gas en het transport en vooral de hogere gasprijzen in de wereldmarkt hebben de economische reikwijdte van LNG sterk vergroot. Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat gasreserves ontwikkeld kunnen worden die voorheen te ver van de markt lagen, zoals in de Perzische Golf. Dit gas kan nu ook de markten in Azië, de Verenigde Staten en Europa bereiken. Europa moet concurreren om gas waar ze dacht op te kunnen rekenen.

Door
Coby van der Linde

De drie grote regionale markten in de wereld – de Verenigde Staten, Azië en Europa – worden door LNG in versneld tempo aan elkaar verbonden in een internationale gasmarkt. Concurrentie om nieuwe gasstromen tussen de drie grote gasmarkten zorgen ervoor dat de 'commodity' gasprijzen zullen convergeren. De gasprijs zal in toenemende mate op de wereldmarkt bepaald worden.

Concurrentie

Voor de aantrekkingskracht van de Amerikaanse markt zal de concurrentie om nieuw gas versterken. In relatief korte tijd is de importbehoefte in de Amerikaanse markt

sterk gestegen. Zowel aan de Oost- als de Westkust wordt de importcapaciteit voor gas in snel tempo opgevoerd. Dit is mede mogelijk door recente ontwikkelingen in het reguleringsregime die gericht zijn op het versnellen van vergunningen-procedures en het toestaan van preferentieel gebruik van nieuwe terminalcapaciteit door de investeerders. Deze veranderingen vormen een stimulans voor internationale olie- en gasbedrijven om LNG-aanvoerketens te ontwikkelen van gasbron tot de Amerikaanse markt. Deze markt is daardoor een geduchte concurrent geworden van Azië en Europa.

Europa

De Europese importbehoefte van gas zal snel stijgen omdat de vraag groeit en de binnenlandse productie afneemt. Europa weet zich binnen de economische reikwijdte van tweederde van de wereldgasreserves in Rusland, de Kaspische Zee regio en de Perzische Golf. Ook Noord-Afrika is en blijft een belangrijke exporteur van gas naar Zuidelijk Europa. Europa heeft zich in de afgelopen tien jaren steeds gepresenteerd als de belangrijkste afzetmarkt voor het gas uit die landen/regios. Uit de opstelling van Europa richting producerende landen van de laatste 15 jaar blijkt een diepe overtuiging dat de producerende landen moesten concurreren om de Europese markt. Europa leek slechts voorwaardelijk bereid nieuwe gasstromen te contracteren. De uitbreiding van de economische reikwijdte van LNG heeft dat perspectief echter veranderd. De vraag naar gasimporten in de wereld groeit en de concurrentie neemt toe. Er komt geen kopersmarkt maar een verkopersmarkt en vooralsnog positioneren andere gasmarkten zich uitstekend in de concurrentie om de gasstromen. De energiedialoog tussen Europa en Rusland is een goed voorbeeld

van de Europese opstelling. Rusland, een belangrijke leverancier van gas aan Europa, werd enerzijds gestimuleerd het marktmodel van Europa te omarmen en anderzijds moest ze accepteren dat alternatieve gasstromen werden ontwikkeld om de voorzieningszekerheid te vergroten. Immers, een te grote afhankelijkheid van Rusland zou onverstandig zijn. Het resultaat van deze opstelling is dat Rusland naarstig op zoek is gegaan naar alternatieve markten en dat de regering van Rusland de greep op de energiesector heeft verstevigd. De energierelatie met Rusland is daardoor sterk gepolitiseerd geraakt. Er wordt met de Amerikanen onderhandeld over de ontwikkeling van een LNG-project voor een zeer groot gasveld in de Barentssee, waarvan tot voor kort werd aangenomen dat dit gas per pijpleiding naar de Europese markt zou komen, en ook China lonkt. Er is kostbare tijd verloren gegaan in de onderhandelingen, waar het wantrouwen groeit in plaats van afneemt en waar andere politieke en economische kwesties de overhand nemen.

Europa zal zich snel moeten aan-

passen aan de nieuwe werkelijkheid van de felle concurrentie op de internationale gasmarkt; dat de gasprijzen op de wereldmarkt tot stand zullen komen en dat de concurrentie zich in Europa vooral concentreert op gasdiensten. Een kritische blik op het reguleringsregime voor grote aanvoerlijnen van geïmporteerd gas per pijpleiding en op aanlandingsterminals voor LNG lijkt aan de orde. Europa is met het verlenen van uitzonderingen op de goede weg, maar kan dit beleid verder verankeren.

Ramkoers

Dit lijkt in het Verenigd Koninkrijk gestalte te krijgen. Ook deze markt moet snel omschakelen van een markt die zichzelf van gas kon voorzien naar een die afhankelijk wordt van invoer van gas en LNG. Ook is het zaak de belangen van de producenten serieus te nemen en niet te proberen deze ondergeschikt te maken aan de marktordening in Europa. Er bestaan genoeg mogelijkheden om deze beide belangen in balans te brengen zonder op ramkoers te komen met cruciale leveranciers van gas voor Europa. Europa doet zaken met landen die in grote mate afhankelijk zijn van de inkomsten uit energie-exporten. Zij zullen deze inkomsten zo goed mogelijk willen verzekeren, goed-

schiks of kwaadschiks. Europa heeft, als het wil, genoeg mogelijkheden om gas te importeren, maar dat vergt wel enige aanpassing in het marktbeeld want 'gas goes global not European'. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.